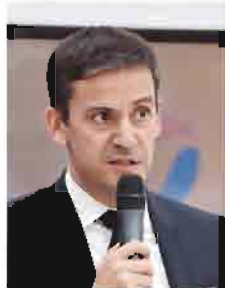

«І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь»: презентація конкурсу «Нагорода Санофі молодим науковцям за дослідження в медицині»

Талановита молодь — це наш основний «золотий запас», без якого неможливо реалізувати навіть найдосконаліші реформи медицини, саме на них ми покладаємо надію на покращення здоров'я нації. В умовах, коли багато молодих науковців виїжджають шукати кращої долі за кордоном, вкрай важливою є підтримка наших західних партнерів у створенні умов для збереження творчого потенціалу української медичної науки. Глобальна біофармацевтична компанія Санофі, яка вже понад 20 років допомагає українцям запобігати та долати тяжкі захворювання, запропонувала Національній академії медичних наук (НАМН) України партнерство у проведенні конкурсу «Нагорода Санофі молодим науковцям за дослідження в медицині» з метою спонукати наукову молодь на інноваційні розробки у сфері охорони здоров'я та заохотити до продовження творчої праці на Батьківщині.

Можна впевнено стверджувати, що презентація конкурсу «Нагорода Санофі молодим науковцям за дослідження в медицині», яка відбулася в Національному музеї імені Тараса Шевченка 21 листопада 2017 р. у форматі публічної дискусії, пройшла на високому офіційному рівні — своєю особистою присутністю заходь шанували Надзвичайний і Повноважний Посол Франції в Україні **Ізабель Дюмон** та Директор компанії Санофі в Україні **Гем Граньє**. Активну участь в обговоренні стану української медичної науки та необхідних умов для розвитку конкурентоздатних медичних досліджень взяли провідні українські вчені, молоді науковці, представники мас-медіа та спеціалізованих медичних видань.

«Чому саме компанія Санофі започаткувала конкурс молодих науковців?» — на це запитання у своїй промові вичерпно відповів **Г. Граньє**, відзначивши, що, по-перше, Санофі — провідна міжнародна фармацевтична компанія в Україні, яка активно розвивається та займається дослідною діяльністю, по-друге — вона постійно інвестує значні кошти в інноваційні проекти (близько 5–6 млн дол. США щорічно), по-третє — ключовим принципом її досліджень є ефективне співробітництво з державними медичними закладами. Оратор віддав належне високому рівню медичної науки в Україні, зокрема якості медичної освіти, активності при проведенні міжнародних клінічних досліджень, та висловив сподівання, що нагорода Санофі надихне молодих науковців рухатися далі вперед, пропонувати неординарні ідеї та рішення. «Дослідження, освіта та знання — це основні елементи розвитку країни. Компанія Санофі хоче бути частиною цього розвитку, вона вірить у майбутнє України, тому девіз нашого конкурсу — «майбутнє мотивує!» — проголосив **Г. Граньє**.

Бездоганною українською мовою з легким французьким акцентом пані Посол **І. Дюмон** заповнила, що Франція підтримує Україну в реалізації реформи системи охорони здоров'я не лише на дипломатичному рівні, але й завдяки діяльності присутніх в Україні французьких підприємств із притаманними їм закладами соціальної та екологічної відповідальності. Вона відзначила, що група Санофі активно сприяє розвитку медичного напрямку навчання в Україні та заохочує молодих вчених до здійснення досліджень у галузі охорони здоров'я. Пані Посол висловила побажання, щоб і Україна, у свою чергу, підтримувала Санофі та інші французькі компанії,

які в доволі непростих реаліях продовжують активно інвестувати в розвиток української медицини.

Відповідаючи на запитання «Що потрібно вже сьогодні запровадити в медичній галузі, щоб сучасна молодь прагнула займатися медичною наукою в Україні?», президент НАМН України, академік НАМН України **Віталій Цимбалюк** зауважив, що, перш за все, потрібно дати молодим науковцям можливість працювати. Він розповів, що серед кроків НАМН України у цьому напрямку є нещодавнє створення Ради молодих вчених, яка бере активну участь у плануванні майбутнього вітчизняної медичної науки (Рада молодих вчених при НАМН України — колегіальний виборний дорадчий орган при НАМН України, створений відповідно до статті 24 Закону України від 26.11.2015 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність», що об'єднує молодих вчених установ НАМН України, а також, за згодою, установ Національної академії наук (НАН) України, що мають медико-біологічне спрямування, та вищих навчальних закладів медичного спрямування — прим. ред.). НАМН України сприяє підвищенню заробітної плати молодих вчених, організації їхнього стажування за кордоном, запровадженню іменних стипендій. Академія безумовно підтримує пропозицію Санофі започаткувати конкурс молодих науковців і, зі свого боку, готова створити конкурсну комісію та здійснити все необхідне для того, щоб дійсно відібрати найкращі роботи. **В. Цимбалюк** підкреслив, що премія Санофі є першим в Україні прикладом вдалої співпраці держави з приватним сектором, та висловив сподівання, що цей почин підтримають і інші компанії, а НАМН України готова стати посередником та генератором ідей у цьому процесі. Оратор подякував компанії Санофі, пані Послу та державі Франція за велику підтримку України.

«Відчуття, що ми успішні та знані у світі, а те, що ми робимо, ніхто більше не робить», — це, за словами члена-кореспондента НАМН України, доктора медичних наук, професора, керівника відділу реанімації та інтенсивної терапії Державної установи (ДУ) «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України» **Олександра Пархоменка**, може додати наснаги молоді залишитися працювати в Україні. Серед головних передумов прийняття такого рішення — патріотизм, висока якість освіти і збереження кращих традицій української медичної школи, під-

тримка з боку громадських та професійних об'єднань, зокрема рад молодих вчених, медичних асоціацій. На думку промовця, не менш важливою для молодого науковця є можливість бути «вільною людиною світу», тобто мати умови як для виїзду за кордон, так і для достойного продовження праці після повернення в Україну.

«Молодь не потрібно спеціально мотивувати для того, щоб вона займалася наукою, необхідно лише підтримати таке бажання, створити можливості та умови для реалізації ідей», — переконана Любова Соколова, доктор медичних наук, керівник відділу клінічної діабетології ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка НАМН України». На її думку, саме такий підхід пропонує у своєму проєкті компанія Санофі.

Молоді науковці повинні розуміти — те, що вони роблять сьогодні, визначає завтрашнє майбутнє науки, без нього країна не зможе розвиватися. «Звання науковця потрібно носити з гордістю!», — наголосила промовець.

Велику зацікавленість учасників дискусії викликали виступи тих молодих науковців, які вже встигли отримати пропозиції працювати за кордоном, але віддали перевагу продовженню наукової діяльності в Україні. Так, перший заступник голови Ради молодих вчених при НАМН України, голова Ради молодих вчених ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України» Юрій Стуков, ще навчаючись на останніх курсах Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, завдяки Міжнародній програмі стажувань «Global talent» почав співпрацювати з однією відомою фармацевтичною компанією. Практично одночасно з дипломом лікаря юнак отримав запрошення на постійну роботу за кордоном, але пов'язав своє майбутнє з Україною.

Причини цього рішення стають зрозумілими, коли чуєш від молодого фахівця слова гордості за вітчизняну школу кардіохірургії, яка спромоглася досягти найкращих у світі показників виживання при серцево-судинних операціях, зокрема найнижчого показника летальності при хірургічному лікуванні інфекційного ендокардиту.

Розповіддю про особисті мотиви, що визначили бажання працювати в рідній країні, науковий співробітник ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України» Олена Торбас зізналася, що в юнацькі роки, будучи свідком масового виїзду вчених за кордон, мріяла, як у майбутньому вона стане науковцем і гордо відмовиться залишити Батьківщину. Мрія здійснилася, а ряди українських кардіологів поповнила молодий клініцист, яка не лише генерує наукові ідеї, але й володіє сучасними методами інструментальної діагностики. Олена й надалі продовжує отримувати пропозиції від іноземних компаній, але на відміну від тих, хто бачить у заняттях науковою працею переважно можливість для виїзду закордон, для неї наука залишається на першому місці.

Запрошення продовжити наукову роботу в інших країнах постійно отримує і заступник голови Ради молодих вчених при НАМН України з напрямку теоретична та фундаментальна медицина, голова Ради молодих вчених ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України» Олександр Луценко. Для нього головний мотив продовження роботи в Україні — патріотизм, тому він закликає усіх патріотично налаштованих молодих науковців не спокушатися

на кращі соціально-економічні умови працевлаштування за кордоном та залишатися на Батьківщині.

Уособленням «вільної людини світу», про яку в своєму виступі говорив О. Пархоменко, можна вважати молодого київського інженера Антона Головаченка — винахідника бюджетного екзоскелета UplExo. Разом зі своїм оригінальним пристроєм, призначеним допомагати людям, які мають проблеми з опорно-руховим апаратом, Антон вже встиг об'їздити більшість країн Європи та Азії, отримати багато міжнародних нагород, але все одно пов'язує своє майбутнє з Україною, хоча і не виключає можливості в перспективі працювати деякий час за кордоном. «Людський капітал значно цінніший за технологічне обладнання», — впевнений винахідник.

Варто зауважити, що пропонуючи свої відповіді на запитання «Що потрібно зробити, щоб Нобелівську премію з медицини змогли отримати вітчизняні вчені, які працюють в Україні?», всі учасники дискусії апріорі визнавали, що наша країна достатньо забезпечена інтелектуальною складовою подібного успіху, а серед шляхів його досягнення були названі такі: підтримка державою медичної науки, поява «шалених» ідей і можливостей для їх реалізації, збереження наукових традицій, створення умов для довгострокових інвестицій у вітчизняну медицину, досягнення миру в країні.

Присутні на заході журналісти та молоді науковці отримали нагоду з'ясувати деякі деталі проведення конкурсу безпосередньо в його організаторів. Було ще раз наголошено, що основна його мета — надихнути українських вчених на нові наукові досягнення та підтримати їхні напрацювання. Переможці конкурсу — автори трьох найкращих робіт — будуть нагороджені грошовими призами та отримають 150; 100 та 50 тис. грн. відповідно за 1-ше, 2-ге і 3-тє місце. Учасником конкурсу може стати вчений віком до 40 років, який є громадянином України та проживає на території України. Було уточнено, що участь зможуть взяти і молоді науковці, які проживають на тимчасово окупованих територіях Криму та Донбасу, але лише за умови наявності у них українського громадянства, підтвердженого українським паспортом.

За словами В. Цимбалюка, передбачається, що в журі конкурсу увійдуть представники НАМН та НАН України, а за необхідності розгляду робіт, тематика яких на стику спеціальностей, до їх оцінки можуть бути залучені спеціалісти інших галузей. Г. Граньє додав, що компанія Санофі ні за яких умов не буде впливати на вибір членів журі та його рішення, а єдиним критерієм участі в конкурсі є якість представлених робіт.

Кількість співавторів поданої на конкурс наукової роботи, як пояснив В. Цимбалюк, не обмежена, головне — її якість: робота повинна бути новою, актуальною, важливою для практики або такою, що розкриває нові перспективи для розвитку певного напрямку. До розгляду будуть також прийнятись і вже опубліковані роботи.

Подання статей на конкурс триватиме до 20 березня 2018 р. включно (більш детальну інформацію можна отримати на офіційному веб-сайті компанії www.sanofi.ua та в соціальній мережі Facebook <https://www.facebook.com/nagorodavanofi/>).

Слід відзначити, що в рамках заходу була представлена виставка під назвою «#МАЙБУТНЄ_МОТИВУЄ», покликана привернути увагу до найбільш яскравих здобутків вітчизняних винахідників у сфері медицини за роки незалежності України. Головне, що об'єднує 10 медичних інновацій, які увійшли до її складу, це те, що їх автори залишилися працювати на Батьківщині. Серед представлених винаходів:

- **Електрозварювання м'яких тканин.** Автором ідеї з'єднання м'яких тканин тварин способом біполярної коагуляції за допомогою високочастотного електричного струму є Борис Патон — інженер-електрик за фахом, син відомого вченого, засновника Інституту електрозварювання Євгена Патона (1870–1953). Ще у 1992 р. вчені Інституту електрозварювання та Інституту хірургії і трансплантології почали спільно вивчати можливість застосування цього методу в медицині, а сьогодні він досить

широко використовується в гінекології, урології, офтальмології, онкології.

- **Встановлення механізмів виникнення деяких мутацій у ДНК.** Автор оригінальної концепції появи та закріплення генетичних мутацій, яке може допомогти в розробці протипухлинних та противірусних препаратів — **Ольга Броварець** — український біофізик, доктор фізико-математичних наук (2016), провідний науковий співробітник відділу молекулярної та квантової біофізики Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, один із лауреатів премії «Scopus Awards Ukraine 2016» в номінації «Найкращий колектив вчених, який досяг значних наукових результатів без західних колаборацій» (разом із Д.М. Говоруном), лауреат премії «Web of Science Award 2016» в категорії «Вчений України. За надзвичайні досягнення. Молекулярна біологія», премії Президента України для молодих вчених (2010, разом з А.Л. Потягійлом). У віці 29 років вона стала наймолодшим доктором наук України.
- **Фазограф.** Цей прилад створив Леонід Файнзильберг — доктор технічних наук, головний науковий співробітник Міжнародного науково-навчального центру Інформаційних технологій і систем НАН і Міністерства освіти і науки України. Він розробив метод цифрової обробки кардіосигналів у фазовому просторі, який дозволяє з високою точністю оцінити основні параметри електрокардіограми, визначити ознаки незначних, недоступних для традиційних методів оцінки електрокардіограми, патологічних змін у серці.
- **Екзоскелет UniExo.** Його винайшов студент Національного авіаційного університету Антон Головаченко, який з дитинства захоплювався робототехнікою. Розпочати розробку пристрою, що допомагає в реабілітації пацієнтів із проблемами опорно-рухового апарату, Антона змусила хвороба його бабусі, яка після перенесеного інсульту втратила можливість рухати рукою — саме для неї він створив свою першу «диво-руку». Його конструкція відрізняється від вже існуючих закордонних аналогів легкістю і компактністю (вона майже непомітна під одягом), на порядок нижчою вартістю виготовлення та можливістю самоналаштування, яку забезпечує спеціально створений роботизований алгоритм. Прилад дає можливість керувати руками кінцвок за допомогою нейрошолому або нейробрасслетів. У 2017 р. він здобув перемогу на престижному конкурсі «Silicon Valley Robotics».
- **Застосування аутологічної пуповинної крові при оперуванні новонароджених.** Кардіохірург Ілля Ємець — директор ДУ «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії МОЗ України», доктор медичних наук, професор кафедри дитячої кардіології та кардіохірургії імені П.Л. Шупика, вперше у світі запровадив застосування аутологічної пуповинної крові замість донорської крові при кардіохірургічних втручаннях у новонароджених з тяжкими вадами серця.
- **Біосенсор для одночасного аналізу креатиніну і сечовини.** Розроблений кандидатом біологічних наук Світланною Марченко портативний прилад для експрес-діагностики рівнів креатиніну і сечовини призначено, перш за все, для пацієнтів із хворобами нирок, які потребують постійного проведення процедури гемодіалізу. Біосенсор не потребує попередньої підготовки матеріалу, простий у використанні, має низьку собівартість аналізу, високу чутливість і селективність, можливість одночасного визначення обох показників безпосередньо біля ліжка хворого.
- **Годинник-глюкометр для неінвазивного вимірювання рівня глюкози у крові.** Його створив Петро Бобонич — кандидат фізико-математичних наук, у минулому — співробітник кафедри твердотільної електроніки фізичного факультету Ужгородського національного університету, задля того, щоб позбавити хвору на діабет дружину від численних інвазивних

вимірювань рівня глюкози. Прилад складається з мультиметра та фотоприймача у вигляді кліпси, яка кріпиться до вуха чи пальця. Для вимірювання достатньо лише натиснути на кнопку — інфрачервоний промінь проходить крізь кров'яні судини від світлодіода до фотоприймача і подає дані про рівень глюкози на табло годинника.

- **Хірургічний шов-блискавка.** Ідея винаходу, який дозволяє уникнути зайвих травм тканин, пов'язаних із накладанням традиційних швів, полегшити догляд за ранами, виникла в інженера-мікротехніка Віталія Запеки під час перебування на лікарняному ліжку після перенесеної хірургічної операції. Цей пластиковий пристрій за допомогою липкої глітки приклеюють на ділянку країв рани, їх потім з'єднують і застібають на блискавку. Простий у користуванні, «шов Запеки» отримав від фірми «Philips» нагороду конкурсу винахідників і новаторів «Просто й довершено».
- **Рідкий струменевий скальпель.** Один із авторів гідроскальпеля, доктор технічних наук, професор Віктор Бочаров, закінчив Харківський авіаційний інститут, працював конструктором авіаконцерну «Антонов». Винахід, який не має аналогів в Європі, був розроблений на основі гідравлічної струменевої техніки, яка використовується в авіаційній промисловості: високий тиск тонкого струменя води дозволяє роз'єднувати під час операцій тканини і капіляри, не пошкоджуючи при цьому великі судини, що мінімізує інтраопераційні втрати крові. Такий скальпель є незамінним при видаленні пухлин, при абсцесах, він дозволяє скоротити тривалість операції, значно зменшити тривалість післяопераційної реабілітації пацієнтів.
- **Електродерматом.** Винахідником пристрою, який дає можливість проводити забір ультратонких шкірних трансплантатів товщиною 0,05–0,1 мм, є Андрій Ковальчук, кандидат медичних наук, доцент кафедри травматології та ортопедії з комбустіологією Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, завідувач відділення опікової травми та пластичної хірургії Тернопільської міської комунальної лікарні швидкої допомоги. Поєднання високоточної одноразової ріжучої головки та автономної системи живлення з блоком акумуляторних батарей, яка є герметичною і витримує хімічну стерилізацію, дозволяє значно підвищити якість проведення трансплантації шкіри.

Організатори виставки «#МАЙБУТНЄ_МОТИВУЄ» передбачають, що з нею зможуть ознайомитися студенти вищих медичних навчальних закладів у різних регіонах України.

А ми очікуємо, що конкурс Санові стане стимулом для появи у наших молодих науковців «шалених ідей» та інноваційних рішень, які вже в найближчому майбутньому дозволять значно підвищити стандарти не лише вітчизняної, але і світової медицини.

**Вікторія Ніколаєнко,
фото Сергія Бека**